

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WARSZAWSKIE

MIESIĘCZNIK DUCHOWIEŃSTWA ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ.

Cena pojedynczego zeszytu 2 złote.
Prenumerata roczna 20 zł.

Ogłoszenia w stosunku 75 złotych
za stronicę.

Redaktor i Wydawca: **KS. DR. REMIGJUSZ DĄBROWSKI.**

Adres Redakcji: **WARSZAWA, MIODOWA 17.**

W sprawach prenumeraty i innych
administracyjnych adres:
Kurja Metropolitalna, Miodowa 17.

Zeszyty zamienne i egzemplarze re-
cenzyjne należy nadsyłać pod adre-
sem Redaktora: **Miodowa 17.**

TREŚĆ ZESZYTU Nr. 8—9.

DZIAŁ URZĘDOWY.

Rozporządzenia Stolicy Apostolskiej.

Treść: „Acta Apostolicae Sedis“ n. 8—9. str. 234. Św. Kon-
gregacja Obrzędów o poświęceniu przedostatniej niedzieli paź-
dziernika modlitwom i akcji misyjnej. str. 238.

Listy Episkopatu Polskiego:

List dziękczynny Episkopatu Polskiego do Ojca Św. str. 240.
List Episkopatu Polskiego do Duchowieństwa i Wiernych w spr-
awie Y.M.C.A. str. 241. Episkopat Polski do Zjazdu Unjonistycz-
nego w Welehradzie. str. 242.

Rozporządzenia Kurji Metropolitalnej.

Ostatnia niedziela września poświęcona misjom. str. 243.
Anteny na kościołach. str. 243.

Rozporządzenia prawno-państwowe.

W sprawie Uniwersytetu Lubelskiego. str. 244. Obowiązek
zgłaszania wypadków znalezienia dzieci nieznanych rodziców str. 245.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Duszpasterz wobec praktyk neomaltuzjańskich. str. 246. Praw-
da o marjawitach. str. 250. Tematy nauk szkolnych. str. 253. Pro-
cedura Sądu kryminalnego według prawa kanonicznego. str. 254.
Kronika. Str. 258. Biblijografia str. 265. Lista ofiar. str. 266.

WĘGIELKI DO TURRYBULARZA

W rolkach po 10 brykietów 5 razy 3 w jednej rolce

cena 1 zł.

poleca TECHNICZNO - CHEMICZNE LABORATORJUM

PAWEŁ KLIMEK **GRUDZIA DZ**
ul. Forteczna 3.

Przy zamawianiu 10 rolek opakowanie i przesyłka na koszt firmy.

POWIĘKSZENIE URODZAJÓW

gwarantują najnowsze systemy uprawy roli, wzmoczona wydajność produkcji roślinnej i zwierzęcej, racjonalna hodowla zwierząt i drobiu i t. d. są szczegółowo wyjaśnione przez najwybitniejszych uczonych i fachowców w wielkiem dziele p. t.

WIELKA ENCYKLOPEDIA ROLNICZA

(ilustrowany leksykon rolniczy) w 10 tomach. (350.000 wierszy, 5.000 rys)

Zawiera działy: Uprawy i ochrony roślin i roli, Gleboznawstwa, Ogrodnictwa, Leśnictwa, Hodowli nasion, Hodowli zwierząt i drobiu, Łowiectwa, Rybołówstwa, Pszczelnictwa, Ekonomii rolniczej, Rachunkowości gospodarczej, Prawa, Mleczarstwa, Cukrownictwa, Gorzelnictwa, Przetworów owocowych, Nauk przyrodniczych i t. d. i t. d.

Redakcja składa się z profesorów uniwersytetów, inżynierów, fachowców-praktyków i t. d. (Patrz szczegóły w tekście).

W. E. R. w prenumeracie kosztuje 288 zł., płatnych zgóry, w sprzedaży - 504 zł. Wychodzi zeszytami (72). Dopuszczalne prenumerowanie z płatnością za każde 6 numer. zgóry (33 zł.), za każde 12 numer. (64 zł.), za każde 24 numer. (po 104 zł.) p. zgóry.

Adres: Administracji Wielkiej Encyklopedji Rolniczej Poznań, Spokojna 12.

STOWARZYSZENIE MISYJNE KSIĘŻY PALLOTTYNÓW

Warszawa, Krakowskie Przedmieście 71.

Telefon Nr. 240-15.

Skrytka poczt. 450

podaje do wiadomości, że posiada na składzie w swojej
KSIĘGARNI „POLAK-KATOLIK:

metryczki (dručky) urodzenia, zejścia ślubne, — świadectwa przyjętych i ogłoszonych zapowiedzi, — księgi egzaminu przed-ślubnego, — liber stipendiorum, — książki do głoszenia zapowiedzi, — liber status animarum. Przyjmuje zamówienia dla kancelaryj parafjalnych i urzędów.

oraz przyjmuje do wykonania w swojej drukarni wszelkie roboty w zakres drukarstwa wchodzące po cenach przystępnych.

OBICIA PAPIEROWE

(tapety)

Od najskromniejszych do najwytworniejszych.

po cenach jaknajprzystępniejszych poleca: **znana firma**

SAPIECHY

istniejąca od 1875 roku.

Plac Trzech Krzyży Nr. 3, róg Mokotowskie, tel. 165-50.

028101

Rok XVII. Sierpień—Wrzesień 1927 r. Nr. 8—9.

Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie

Miesięcznik Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej.

Cena pojedynczego zeszytu 2 zł.
Prenumerata roczna 20 zł.

Ogłoszenia w stosunku 75 złotych
za stronicę.

Rękopisów, przysłanych do druku, Redakcja nie zwraca.

Adres Redakcji: **Warszawa, Miodowa 17.**

W sprawach prenumeraty i innych
administracyjnych, adres:
Kurja Metropolitalna, Miodowa 17.

Zeszyty zamienne i egzemplarze
recenzyjne należy nadsyłać pod
adresem Redaktora: **Miodowa 17.**

DZIAŁ URZĘDOWY.

Rozporządzenia Stolicy Apostolskiej.

Treść: „Acta Apostolicae Sedis“, nr. 7.

ACTA PII PP. XI, SACRUM CONSISTORIUM, I. Consistorium secretum (die 20 Iunii 1927).

I. Camerarius Sacri Collegii, II. Allocutio Sanctissimi, Solemnis enuntiatio novorum Cardinalium, III. Provisio Ecclesiarum.

II. Consistorium Publicum (die 23 Iunii 1927).

III. Consistorium Secretum (die 23 Iunii 1927).

I. Oris clausio. II. Provisio Ecclesiarum, III. Oris aperitio. IV. Postulatio Palliorum.

Litterae Apostolicae. I. De more Romanorum Pontificum.—Erigitur Internuntiatura Apostolica de Lettonia.—31 Octobris 1925. II. Extat prope urbem.—Sanctuarium D. N. I. C. a Bono fine, in archidioecesi SS. Salvatoris de Bahia, Basilicae minoris titulo augetur.—31 Augusti—1926. III. Regiones.—Erectio Internuntiatursae Apostolicae in republica Lithuana.—31 Ianuarii 1927. IV. Quae rei sacrae. — Erectio praefecturae apostolicae de Sarawak, immutato nomine veteris praefecturae de Labuan et Borneo septentrionali.—5 Febr. 1927. V. Extat Parisiensi.—Templum Dominae Nostrae a Victorijs Lutetiae Parisiorum, titulo ac privilegijs Basilicae minoris honestatur.—12 Martii 1927.

Epistolae. I. Praeclara sane.—Ad R. P. D. Martinum Hubertum Rutten, Episc. Leodiensium Pontificio Solio adstatorem XXV episcopatus an-

num explentem.—5 Maii 1927. II. Didicimus abs. te.—Ad R. P. D. Carolum Fritz, Archiepiscopum Friburgensem, in centesimum annum a condita archidioecesi.—6 Maii 1927.

S. Congregatio de religiosis. Approbationes.

S. Congregatio Rituum. I. Hierosolymitana.—Decretum super introductione causae beatificationis et canonizationis Servae Dei Mariae a Iesu Crucifixo, sororis professae Ordinis Carmelitarum Excalceatorum.—18 Maii 1927. II. Cadurcen.—Decretum super virtutibus in causa beatificationis et canonizationis Ven. Servi Dei Alani De Solminihac, Canonici Regularis Lateranensis, Episcopi Cadurcensis.—20 Iunii 1927.

Diarium Romanae Curiae.

I. S. Congregazione dei Riti: Congregazioni Generale, Nuova Preparatoria e Antipreparatoria. II. Segreteria di Stato: Nomine. Onorificenze. III. Maggiordomato di S. S.: Nomine. IV. Necrologio.

Treść: „Acta Apostolicae Sedis“, Nr. 8.

ACTA PII PP. XI: Constitutio Apostolica. Pro Apostolico. Dismembrationis et aggregationis inter dioec. Patavin. et Vincentin. 28 Ianuarii

Litterae Apostolicae. Quae ad rei. Nova delimitatio inter vicariatus apostolicos de Mackenze et de Athabaska qui est in posterum de Grouard denominandus. 15 Martii 1927.

II. In omnes catholici. Immutatio finium inter vicariatum apostolicum de Orange et praefecturam apostolicam districtus centralis Promontorii Bonae Spei. 16 Martii 1926.

III. Quae fidelium. Distracto territorio e vicariatu apostolico de Seul erigitur praefectura apostolica de Hpyeng an in Corea. 17 Martii 1927.

IV. Aucto pastorum. Dismembratio et erectio praefecturae apostolicae de Kagoshima in Iaponia. 18 Martii 1927.

Epistolae. I. Libentissime sanc. Ad Emum P. D. Petrum tit. S. Chrysogoni S. R. E. Presb. Card. Maffi, Archiepiscopum Pisanum, vicesimum quintum episcopatus annum feliciter explentem. 20 Maii 1927.

II. Singulari quodam. Ad Emum P. D. Aloisium S. Georgii in Velabro S. R. E. Diac. Card. Sincero, quem legatum mittit in Belgicam ad solemnem S. Huberti Episcopi celebrationem. 20 Maii 1927.

III. Compertum est. Ad RR. PP. Michaelem Evangelisti, Moderatorem Eremitarum Camaldulensium O. S. B., Ioannem Valenzani, Praepositum Eremitarum Camaldulensium Montis Coronae, Vincentium Barbarossa, Abbatem Gen. Monachorum Camaldulensium: nono exeunte saeculo ab obitu S. Romualdi. 5 Iunii 1927.

IV. Nos quidem Sacramenti. Ad R. P. D. Augustum Hlond, Archiepiscopum Gnesnensem et Posnaniensem, ob primum Eucharisticum Conventum in Polonia celebrandum. 8 Iunii 1927.

V. Quamquam de conditione. Ad Emum P. D. Alexandrum tit. S. Augustini S. R. E. Presb. Card. Kakowski, Archiepiscopum Varsaviensem et ad ceteros Archiepiscopos et Episcopos Poloniae: communibus litteris respondet e Conventu Varsaviensi datis. 10 Iunii 1927

VI. Cum Tractatus dogmaticos. Ad R. P. Eduardum Hugon, O. P., cui absolutos editosque tractatus dogmaticos gratulatur. 25 Iunii 1927.

ACTA SS. CONGREGATIONUM. Suprema S. Congregatio S. Officii. Dubium de Conventibus (quos dicunt) ad procurandum omnium christianorum unitatem. 8 Iulii 1927.

S. Congregatio Consistorialis. I. Patavin. et Vincentin. Decretum dismembrationis et aggregationis. 18 Martii 1927. II. Provisio Ecclesiarum.

S. Congregatio Concilii. Declaratio.

S. Congregatio de Propaganda Fide. I. Provisio Ecclesiarum. II. Nominations.

S. Congregatio Rituum. I. Brixien. Decretum super virtutibus in causa beatificationis et canonizationis Ven. Servae Dei Vincentiae Gerosa alterius Fundatricis Instituti Sororum a caritate in oppido Luere. 24 Iulij 1927.

II. Urbis et Orbis. Decretum de Officio et Missa in festo S. Teresiae a Iesu Infante. 13 Iulii 1927.

III. Dubium. 27 Iulii 1927.

Diarium Romanae Curiae. I. Udienza diplomatica. II. Comunicato. III. S. Congregazione dei Riti; Congregazioni Ordinaria Generale a Preporatia. IV. Segreteria di Stato: Congregazioni assegnate ai novelli, Cardinali. Nomine. Onorificenze. V. Maggiordomato di S. S.: Nomine. VI. Necrologio

SUPREMA SACRA CONGREGATIO S. OFFICII.

Dubio de conventibus (quod dicunt) ad procurandam omnium christianorum unitatem.

Occasione conventus, qui diebus 3—21 proximi mensis Augusti habebitur Lausonii in Helvetia, propositum est Supremae Sacrae Congregationi S. Officii dubium:

„An liceat catholicis interesse vel favere acatholicorum conventibus, coetibus, concionibus, aut societatibus, quae eo spectant ut omnes christianum nomen utcumque sibi vindicantes uno religionis foedere consocientur“?

In Congregatione Generali, Feria IV, die 6 Iulii 1927, Emi ac Revmi Domini Cardinales in rebus fidei et morum Inquisitores Generales respondendum mandarunt:

„*Negative*, atque standum omnino decreto ab hac ipsa Suprema Sacra Congregatione die 4 Iulii 1919 edito *De participatione catholicorum societati*“ „Ad procurandam christianitatis unitatem“.

Ssmus Dominus Noster D. Pius div. Prov. Pp. XI sequenti Feria V, die 7 eiusdem mensis et anni, in solita audientia R. P. D. Adessori S. O. impertita, relata sibi Emorum Patrum resolutionem approbavit et publicari iussit.

Datum Romae, ex Aedibus S. Officii, die 8 Iulii 1927.

Aloisius Castellano,

Supremae S. C. S. Off. Notarius.

DUBIUM

Sacrae Rituum Congregationi propositum fuit sequens dubium:

„An liceat Missam cum cantu vel lectam celebrare coram Ssmo Sacramento velato vel in pyxide exposito, intra vel extra tabernaculum?“ Et quatenus *Negative*:

„Utrum huiusmodi usus saltem tolerari possit?“

Et Sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, respondendum censuit: „*Negative ad utrumque*“.

Hac nacta occasione ipsa Sacra Rituum Congregatio decreta N. 3448, *Societatis Iesu*, 11 Maii 1878, et N. 4353, *Marianopolitana*, 17 Aprilis 1919, circa Missam et sacram Communionem in Altari expositionis Ssmi Sacramenti, adhuc in suo robore manere declarat; eorumque observantia a Revmis locorum Ordinariis peculiari studio curanda est.

Atque ita rescripsit ac declaravit, die 27 Iulii 1927.

A. Card. Vico, Ep. Portuen, et S. Rufinae,

S. R. C. Praefectus.

Angelus Mariani, *Secretarius.*

Św. Kongregacja Obrzędów.

1. Reskrypt o poświęceniu przedostatniej niedzieli października modlitwom i akcji misyjnej.

OJCZE ŚWIĘTY!

Najwyższa Rada Generalna Papieskiego Dzieła Rozkrzewienia Wiary, zgromadzona na dorocznem walnem zebraniu, po wspólnej modlitwie, skierowała umysł i serce do Ciebie, Ojcze Święty, który z apostołską pieczołowitością rozszerzasz misję katolickie. Ty, Ojcze Święty, idąc śladami Boskiego Pasterza, chcesz, by wszystkie owieczki weszły do jednej owczarni, by nakarmiły

się na żyznych pastwiskach prawdy. Opieka Twoja daje każdego dnia coraz większą podniętą dziełom misyjnym, które zadziwiają i zmuszają wszystkich katolików do interesowania się sprawą nawracania niewiernych.

Cenna encyklika „*Rerum Ecclesiae*“, którąś, Ojciec Święty, wydał ostatnio do katolickiego świata, stała się dla wszystkich Twych wiernych przyczyną wielkiej radości i skutecznych poczynąń. Ona niezmiernie się przyczyni do rozszerzania Królestwa Bożego i zapewni nowe zdobycze do otwarcia drogi dla bardziej świetnych tryumfów Kościoła i cywilizacji chrześcijańskiej.

A następnie, Wasza Świątobliwość, gdy encyklika ta zaleca przede wszystkim modlitwę prywatną i publiczną w intencji misyj i napomina „by zachęcony gorliwością pasterzy, lud chrześcijański przyszedł z wielkoduszną pomocą misjom i starał się zadośćuczynić tak rozlicznym potrzebom, jakie mają one i to nie tylko te, które dziś istnieją, ale i te, jakie powstać mają w przyszłości“, przypominając także i Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary, które nazywa „najgłówniejszem wśród wszystkich dzieł misyjnych“, Najwyższa Rada Generalna tego Dzieła szczególnie wdzięczną się czuje za tę pieczę mu okazaną i postanawia sobie rozwinąć ją i zastosować w sposób jej celom a zarazem pragnieniom Waszej Świątobliwości najodpowiedniejszy.

Teraz więc, zdaniem Najw. Rady Generalnej, nie byłoby bez wielkiej korzyści dla misyj, gdyby został ustanowiony „dzień modlitw i propagandy misyjnej“, który zostałby zarządzony we wszystkich diecezjach, parafjach i instytucjach świata katolickiego. Dzień taki przyczyniłby się do zrozumienia donosłości problemu misyjnego; rozbudziłby zapał w klerze i wiernych; dałby miłą sposobność do lepszego poznania Dzieła Rozkrzewiania Wiary, — a w ten sposób pobudziłby kler i wiernych do zapisywania się na członków i składania ofiar na misję; nadewszystko zaś pod hasłem tej św. krucjaty byłby to miły szturm przypuszczony do N. Serca Jezusowego, aby zostało przyśpieszonym powszechne uznanie Jego Boskiego Królestwa. To przeświadczenie podzielają także różne narodowe rady tego Dzieła Rozkrz. Wiary, oraz bardzo liczne i znakomite osobistości z pośród kleru i świeckich katolików.

Na skutek tego Najw. Rada Generalna zanosí najpokorniejszą prośbę do Waszej Świątobliwości, aby był łaskaw wyznaczyć taki Dzień Misyjny, który wszakże nie przeszkadzałby innym uroczystościom misyjnym, dotychczas zaaprobowanym, lub zbiorcom ofiar już ustanowionym.

W szczególach Najw. Rada Generalna prosi pokornie:

1) aby przedostatnia niedziela października była wyznaczona jako Dzień modlitw i propagandy misyjnej w całym świecie katolickim;

2) aby w niedzielę tę we wszystkich mszach św. dołączona była, jako oratio imperata pro re gravi, modlitwa pro propagatione fidei;

3) aby kazania tej niedzieli miały charakter misyjny ze specjalnem uwzględnieniem Dzieła Rozkrzewiania Wiary i zachęceniem wiernych do zapisywania się do niego; ne koniecznie wszakże dążyć, by kazanie było wyłącznie o misjach;

4) aby został udzielony odpust zupełny, mogący być uzyskanym za zmarłych, tym, którzy w tę niedzielę przystąpią do Komunii św. i pomodlą się za nawrócenie niewiernych.

5) Ponadto Najw. Rada Generalna pokornie prosi, by z racji uroczystości i kongresów misyjnych mogła być odprawiona Msza św. wotywna uroczysta Pro propagatione fidei, i to nawet w dniu rytu zdwojonego większego i w niedzielę mniejsze.

Ojciec św. Pius XI miłościwie przychyłając się do powyższych pragnień i próśb mu przedstawionych, żądań tych wysłuchał i je potwierdził, ich wykonanie polecając roztropnemu sądowi Ordynariuszy w niniejszym reskrypcie św. Kongregacji Obrzędów; z zachowaniem jednak rubryk i innych przepisów prawa.

Dnia 14 kwietnia, 1296 r.

† A. Kard. Vico, Bp Portuy i św. Rufini prefekt.

Angelus Mariani

Sekretarz.

Tłum. z Mies. Past. Płockiego m. 8, b. r.

Listy Episkopatu Polskiego.

List dziękczynny Episkopatu Polskiego do Ojca Świętego.

„Ojcie Święty!

W ostatnich dniach zgromadzili się prawie wszyscy biskupi Rzeczypospolitej Polskiej na dwie uroczystości, z których jedna odbyła się w Warszawie, podczas której mianowanemu przez Waszą Świątobliwość Św. Rzymsk. Kościoła Kardynałowi Hlondowi Prezydent Rzeczypospolitej nałożył biret kardynalski, druga w Wilnie, gdzie cudowny obraz Boga Rodzicy, w obecności Prezydenta Rzeczypospolitej rządu i nieprzeliczonych tłumów wiernych, ukoronowany był drogocenną koroną. Uroczystości te zawdzięczamy laskowości i niezwyklej ojcowskiej życzliwości Waszej Świątobliwości względem naszego narodu i dlatego z serca wdzięcznością przepelnionego, korząc się u stóp Waszej Świątobliwości, składamy jaknajgorętsze dzięki, tak za purpurę kardynalską, którą Arcypasterz Gnieźnieński i Poznański ozdobiony został, jak i za koronację cudownego obrazu Boga Rodzicy w Wilnie. Te dowody życzliwości względem Rzeczypospolitej Polskiej, przez Waszą Świątobliwość okazane, jeszcze ściślej, o ile to możliwe, łączą ducha całego narodu ze Stolicą Apostolską i imię Waszej Świątobliwości zapisują głębiej w sercach naszych i w niewygasłej pamięci.

Blagając kornie o błogosławieństwo Apostolskie, pozostajemy Świątobliwości Waszej najoddańszymi synami w Chrystusie.

† Aleksander Kardynał Kakowski; † August Kardynał Hlond; † Adam Sapieha, Metropolita Krakowski; † Bolesław Twardowski, Arcybiskup Lwowski; † Romuald Jalbrzykowski, Arcybiskup Wileński; † Piotr Mańkowski, Arcybiskup; † Adolf Szelażek, Bp Łucki; † Zygmunt Łoziński, Bp Piński; † Leon Wałęga, Bp Tarnowski; † Anatol Nowak, Bp Przemyski; † Antoni Julian Nowowiejski, Bp Płocki; † Henryk Przeździecki, Bp Podlaski; † Stanisław Łukomski, Biskup Łomżyński; † Wincenty Tymieniecki, Bp Łódzki; † Władysław Krynicki, Wikariusz Kapitulny Włocławski; † Teodor Kubina, Bp Częstochowski; † Stanisław Okoniewski, Bp. Chełmiński; † Arkadiusz Lisiecki, Bp. Śląski; † Adolf Józef Jelowicki, Sufr. Lubelski; † Karol J. Fischer, Sufr. Przemyski; † Czesław Sokółowski, Sufr. Podlaski; † Wojciech Owczarek, Sufr. Włocławski; † Antoni Laubitz, Sufr. Gnieźnieński; † Kazimierz Mikołaj Michalkiewicz, Sufr. Wileński; † Stanisław Rospond, Sufragan Krakowski.

List Episkopatu Polskiego do Duchowieństwa i Wiernych w sprawie Y. M. C. A.

Już przed kilku laty zmuszona była Stolica Święta wystąpić z ostrzeżeniem do biskupów świata przed niebezpieczeństwem, jakie zagraża katolickiej młodzieży ze strony międzynarodowej organizacji protestanckiej t. zw. Y.M.C.A.

Wobec propagandy, jaką ta organizacja rozwinęła wśród młodzieży w Polsce, widzieli się zniewoleni biskupi wystąpić w myśl wskazań Ojca Świętego z takim samym ostrzeżeniem i czterech z pośród nich, w których diecezjach dawała się odczuwać propaganda Y.M.C.A., wydało orędzie w obronie najdroższych ideałów naszej młodzieży. Tymczasem władze szkolne zostały wezwane, ażeby nie czyniły trudności młodzieży w uczestniczeniu w pracach Y.M.C.A.

Wiadomo dziś wszystkim, jakie zaniepokojenie wywołało to wezwanie władz szkolnych i jak szkodliwie wpłynęło na sumienia, mącąc je. Wobec tego poczuwamy się do obowiązku, jako stróże powierzonych nam sumień, zabrać w tej sprawie głos i oświadczamy, że wszyscy łączymy się solidarnie z ostrzeżeniem, wyrażonem w listach czterech księży biskupów i wzywamy całe społeczeństwo katolickie do posłuszeństwa wskazaniom Kościoła.

Dnia 30 czerwca 1927 r. Warszawa.

† Aleksander Kardynał Kakowski, arcyb. metrop. Warszawski; † August Kardynał Hlond, arcyb. metrop. Gnieźnieński i Poznański; † Józef Teodorowicz, arcyb.

Lwowski obrz. orm. + Adam Sapieha, arcyb. metrop. Krakowski; + Romuald Jałbrzykowski, arcyb. metrop. Wileński; + Bolesław Twardowski, arcyb. metrop. Lwowski obrz. łac.; + Piotr Mańkowski, arcyb.; + Anatol Nowak, biskup Przemyśki obrz. łac.; + Leon Walega, biskup Tarnowski; + Antoni Julian Nowowiejski, biskup Płocki; + Marjan Ryx, biskup Sandomierski; + Augustyn Łosiński, biskup Kielecki; + Józefat Kocylowski, biskup Przemyśki obrz. gr. kat.; + Zygmunt Łoziński, biskup Piński; + Stanisław Gall, biskup Wojsk Polskich; + Adolf Szeląg, biskup Łucki; + Marjan Fulman, biskup Lubelski; + Henryk Przeździecki, biskup Podlaski; + Stanisław Łukomski; + Wincenty Tymieniecki, biskup Łódzki; + Teodor Kubina, biskup Częstochowski; + Stanisław Okoniewski, biskup Chełmiński; + Arkadiusz Lisiecki, biskup Katowicki; + Władysław Krynicki, biskup-admin. diecezji Włocławskiej; + Karol Fiszer, biskup-sufragan Przemyśki obrz. łac.; + Wojciech Owczarek, biskup-sufragan Włocławski; + Czesław Sokółowski, biskup-sufragan Podlaski; + Antoni Laubitz, biskup-sufragan Gnieźnieński; + Stanisław Rospond, biskup-sufragan Krakowski; + Karol Radoński, biskup-sufragan Poznański.

Episkopat Polski do Zjazdu Unjonistycznego w Wielehradzie.

Do Dostojnego Kongresu Wielehradzkiego, odbywanego w sprawie jedności kościelnej.

My, biskupi Rzeczypospolitej Polskiej, zebrani na uroczystej koronacji Cudownego Obrazu Najświętszej Marji Panny Ostrobramskiej w Wilnie, ponawiamy życzenia, wyrażone poprzedniemu Kongresowi Wielehradzkiemu, odbytemu w roku 1924. Czynimy to z Wilna, gdzie niestrudzony bojownik o św. unję, św. Józefat Męczennik, niegdyś rozpoczynał swe zbożne dzieło. Z radością też dowiedzieliśmy się, że obraz tegoż Świętego, wywieziony przez rząd rosyjski, obecnie zaś odzyskany, przywrócono do kościoła w Białej Podlaskiej, gdzie szczególną cześć odbierał. Zamierzenia zaś Kongresu Wielehradzkiego, na dzień 20—24 lipca r. b. wyznaczonego, przy pomocy Miłosiernego Boga, ustawicznie wprowadzamy w życie, a liczba parafji dla wiernych obrządku wschodnio-słowiańskiego, mimo największych trudności, ciągle u nas wzrasta.

Oby tedy Bóg sprawił, ażeby to, o czem nas poucza, napomina i doczego zachęca Najwyższy Nasz Pasterz, Ojciec św. Pius XI, w liście swoim z dnia 13 lutego r. b. o obchodzie pamiątki św. Cyryla i Metodego, Apostołów Słowian, pod wodzą tegoż Ojca św., uwieńczył pomyślny skutek przez chlubne prace i wszystkie usiłowania Kongresu.

Te życzenia zasylamy z serca bratniego, o to za przyczyną Bogarodzicy Dziewicy Boga Ojca upraszamy. Najmilsze to pozdrowienie powierzamy niektórym z naszych braci biskupów, którzy wkrótce udadzą się do Wielehradu, my zaś wszyscy, aczkolwiek ciałem nieobecni, łączymy się duchem ze wszystkimi uczestnikami Kongresu.

Wilno, dnia 2 lipca 1927 roku.

Następują podpisy.

Rozporządzenia Kurji Metropolitalnej.

Warszawa, dnia 22 lipca 1927 r.

Nr. 3912.

Kurja Metropolitalna Warszawska.

Do W.W. JJ. Duchowieństwa Archidiecezjalnego.

Podaje do wiadomości i wykonania co następuje:

1. Ostatnia niedziela września poświęcona misjom.

Stosownie do reskryptu św. Kongregacji Obrz. z dnia 14-go kwietnia 1926 r. (ob. wyżej str. 238) Władza Archidiecezjalna według uchwały Konferencji XX. Biskupów, poleca na przyszłość WW. Ks. Ks. Proboszczom i Rektorom żeby:

1) ostatnia niedziela września była dniem modlitw na rzecz misji katolickich i propagandy misyjnej,

2) w niedzielę tę we wszystkich mszach św. dołączona była jako oratio imperata pro re gravi modlitwa pro propagatione fidei,

3) aby kazania tej niedzieli miały charakter misyjny ze specjalnym uwzględnieniem Dzieła Rozkrzewiania Wiary i zachęceniem wiernych do zapisywania się do niego; nie koniecznie wszakże dążyć, by kazanie było wyłącznie o misjach.

Wszyscy, przystępujący w dniu tym do Komunii św. i modlający się o nawrócenie pogan, mogą dostać odpustu zupełnego, który może być ofiarowany za zmarłych.

2. Anteny na kościołach.

Doszło do wiadomości Władzy Archidiecezjalnej, że na paru kościołach zostały umieszczone anteny radjowe. Ponieważ jest to niewłaściwe, anteny powinny być niezwłocznie z kościołów pousuwane. Księża Dziekani poszczególnych Dekanatów zechcą dopilnować, by polecenie powyższe było jaknajściślej wykonane.

w/z Wikariusz Generalny Ks. K. Bączkiewicz.

Notariusz X. W. Celiński.

Zmiany w składzie osobistym Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej.

MIANOWANI: **Ks. Włodzimierz Jakowski** ze Zgrom. Księży Marjanów rektorem kościoła Imienia Jezus przy ul. Moniuszki w Warszawie. **Ks. Stanisław Niczyperowicz**, stud. U. W., na czas wak. wik. par. Złaków. **Ks. Józef Burakowski**, stud. U. W., na czas wak. wik. par. Brwinów. **Ks. Franciszek Kowalski**, stud. U. W., ad interim wik. par. Służew. **Ks. Franciszek Fijałkowski**, pref. szkół w Powsinie, wik. par. św. Andrzeja w Warszawie. **Ks. Zygmunt Samkowski**, wik. par. św. Andrzeja w Warszawie, prefektem gimnazjum i szkół powsz. w Grodzisku. **Ks. Stanisław Zelman**, wik. par. Domaniewice, pref. szkół powsz. w Żbikowie. **Ks. Marian Wasilewski**, pref. szkół w Skierniewicach, substytutem Notariusza Sądu Arcybiskupiego oraz pref. szkół w Warszawie. **Ks. Kazimierz Łuczak**, wik. par. M. B. Częstochowskiej w Warszawie, pref. szkół powsz. w Warszawie.

PRZENIESIENI: **Ks. Apoloniusz Kosiński**, wik. par. Bożego Ciała w Warszawie i pref. szkół, na wik. par. św. Aleksandra w Warszawie. **Ks. Zygmunt Bielecki**, wik. par. Kobylka, na wik. par. Radzymin. **Ks. Antoni Greta**, wik. par. Radzymin, na wik. par. Bożego Ciała w Warszawie. **Ks. Tadeusz Ziółkowski**, pref. seminarjum nauczycielskiego w Ursynowie, na wik. par. Serca Jezusowego w Warszawie. **Ks. Kazimierz Weber**, pref. w Żbikowie, na pref. w Ursynowie. **Ks. Jan Bogusz**, wik. par. Leszno, na wik. i pref. par. Powsin. **Ks. Tadeusz Wardzyński**, wik. par. Kamieńczyk na wik. par. Młodzieszyn, z rezydencją w Rybnie. **Ks. Kazimierz Zieliński**, wikariusz parafii Młodzieszyn, na wikariusza parafii Kutno. **Ks. Stanisław Skrzyszewski**, wik. par. Kutno, na wik. par. M. B. Częstochowskiej w Warszawie. **Ks. Augustyn Malinowski**, wik. par. Klembów, na wik. par. Leszno. **Ks. Stefan Kuć**, wik. par. Cygów, na wik. par. Klembów. **Ks. Antoni Pachnicki**, pref. w Grodzisku, na pref. do Skierniewic. **Ks. Józef Potocki**, prob. par. Jeziorka, na prob. par. Zaborów.

ZWOLNIENI: **Ks. Mieczysław Lewicki**, szamb. Jego Świątobliwości, z wik. par. św. Aleksandra w Warszawie. **Ks. Marjan Wiśniewski**, ze Zgrom. Marjanów, z rektoratu kościoła Imienia Jezus. **Ks. Adolf Izdebski**, ze stanowiska substytutu Notariusza Sądu Arcybiskupiego.

Rozporządzenia prawno-państwowe.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 maja 1927 r. w sprawie uznania dyplomów Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Lubelskiego, jako warunku dopuszczenia do egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich. Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich

państwowych i prywatnych (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 828) zarządzam co następuje:

§ 1. Dyplomy Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie, uzyskane po zdaniu egzaminów w zakresie jednej z następujących grup egzaminacyjnych: 1) filozoficznej, 2) filologii klasycznej, 3) historycznej, 4) polonistycznej, uznaje się za równoważne stopniom naukowym, względnie świadectwom, wymienionym w punkcie d § 1 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9 października 1924 roku w sprawie egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 859), jako warunek dopuszczenia do egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich.

§ 2. Egzaminy w zakresie poszczególnych grup egzaminacyjnych, o jakich mowa wyżej, odbywają się przed komisjami egzaminacyjnymi, powołanymi przy Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Lubelskiego. Skład komisyj zatwierdza Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 3. Programy tych egzaminów winny obejmować materiał naukowy, określony rozporządzeniami Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie programu studjów i egzaminów na stopień magistra, w zakresie następujących przedmiotów: 1) nauk filozoficznych, 2) filologii klasycznej, 3) historii i 4) filologii polskiej.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 czerwca 1927 r.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

Dr. Dobrucki.

Obowiązek zgłaszania wypadków znalezienia dzieci nieznanych rodziców. (Okólnik wojew. warszawsk. L. AD. 4346/V).

Ustawa z dn. 1 lipca 1926 r. Dz. U. Nr. 72 p. 413 o aktach (metrykach) urodzenia dzieci nieznanych rodziców na obszarze byłego zaboru rosyjskiego zobowiązuje wszystkie osoby znajdujące dziecko nieznanych rodziców lub mające takie dziecko w swojej pieczy do zawiadomienia o tem w ciągu jednego miesiąca od dnia znalezienia dziecka lub objęcia nad niem pieczy tej władzy administracyjnej I-ej instancji, w której okręgu dziecko się znajduje.

W artykule 7 wymienionej ustawy rozciągnięty został powyższy obowiązek zgłaszania na wszystkie wcześniejsze wypadki znalezienia lub wzięcia w opiekę dzieci nieznanych rodziców, jeżeli bądź to nie został jeszcze spisany akt urodzenia tych dzieci, bądź nie nadano im zgodnie z obowiązującymi dotychczas przepisami nazwiska. Termin zgłaszania tych wcześniejszych wypadków znalezienia lub wzięcia w opiekę dzieci nieznanych rodziców określony został w art. 7 do dnia 26 stycznia 1927 roku.

Ponieważ kwestja uporządkowania stanu cywilnego dzieci nieznanych rodziców jest dużego znaczenia zarówno dla nich sa-

mych, jak i dla ogólnego porządku w państwie, a nie jest rzeczą wykluczoną iż ludność nie przyswoiła sobie jeszcze dostatecznie przepisów ustawy z dnia 1 lipca 1926 r., narażając się w konsekwencji na skutki karne określone w art. 8 rzeczonej ustawy — zechce przeto Pan Starosta we właściwej drodze i we właściwy sposób wezwać urzędy gminne, urzędy parafjalne i stanu cywilnego aby treść ustawy z dnia 1 lipca b. r. (Dz. U. Nr. 72 p. 413) podały jaknajrychlej do wiadomości miejscowej ludności ze szczególnem podkreśleniem i wyjaśnieniem obowiązków wynikających z art. 1 i 7 tej ustawy jako też odpowiedzialności karnej przewidzianej w art. 8.

Niezależnie od powyższego zechce Pan Starosta zwrócić uwagę urzędników stanu cywilnego i prowadzących księgi metrykalne na obowiązek przysyłania Ministerstwu Spraw Wewnętrznych odpisu każdego aktu urodzenia spisanego na zasadzie art. 4 omawianej ustawy.

Zarazem podkreślam konieczność nadawania sprawom aktów urodzenia lub nadania nazwiska dzieciom nieznanych rodziców możliwie szybkiego biegu jak najmniej konieczność ujawnienia w drodze urzędowych dochodzeń (za pośrednictwem urzędów gminnych, posterunków policji, urzędników stanu cywilnego i prowadzących metryki, zakładów dobroczynnych, domów podrzutków, szpitalików dziecięcych i t. p.) niezgłoszonych wypadków znalezienia lub wzięcia w opiekę dziecka nieznanych rodziców nie posiadającego ani aktu urodzenia ani legalnego nazwiska.

Za Wojewodę:

Tomasini.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Duszpasterz wobec praktyk neomaltuzjańskich.

Jednem z wielkich nieszczęść współczesnej ludzkości są nadużycia małżeńskie, zwane onanizmem małżeńskim, a w nowszych czasach neomaltuzjanizmem. Występek ten, znany już w czasach pogańskiej starożytności, powstał w nowej formie w Anglii w wieku XVIII, a stąd przeniknął do Francji, a także do innych krajów, wywołując w nich ogromny spadek liczby urodzeń.

Szczególnie Francja wskutek praktyk neomaltuzjańskich stała wobec groźby systematycznego wyludnienia kraju. Objaw ten spowodował zaniepokojenie opinii publicznej we Francji. Poczęto obmyślać sposoby zaradzenia depopulacji. Instytucie naukowe, zawodowe, społeczne, zajęły się tą kwestją. Jako objaw charakterystyczny przytoczyć należy założenie „ligi narodowej“, mającej na celu podniesienie liczby urodzeń.

Wszystkie te zabiegi okazały się bezskuteczne. Liczba urodzeń corocznie spada. Przyczyną tego jest, że wszystkie stosowane dotychczas środki są niedostateczne, bo nie sięgają do samego korzenia zła.

„Cała reforma prawodawcza i ekonomiczna okaże się daremną,—mówi Bureau—jeśli nie będzie jej towarzyszyła głęboka reforma obyczajów, wychowawczego systemu i poziomu moralnego“¹⁾.

Neomaltuzjanizm szerzy się także i w Polsce, w mniejszym wprawdzie stopniu niż we Francji, ale co rok sprowadza, jak wykazują statystyki, obniżenie stopy urodzeń. Wszak wiadomo jest, że system dwojga dzieci szeroko rozpowszechniony jest w sferach naszej inteligencji i przenika już do sfer robotniczych i do ludu wiejskiego. Sprawą tą u nas dotychczas prawie zupełnie się nie zajmowano, jakkolwiek już od czasu wojny stała się ona naszą bolączką. Obecnie też panuje ogólne mniemanie, że wspomniane zło nie jest rozpowszechnione jak w innych krajach, by o niem publicznie mówić. A może czujemy się zbyt zażenowani, by je otwarcie omawiać, albo obawiamy się, by poruszeniem tej drażliwej sprawy nie zgorszyć niewinnych. A jednak zajęcie się tą sprawą, wystąpienie w obronie świętości małżeństwa, dobra rodziny i narodu jest nakazem chwili.

Groźne objawy szerzenia się w Polsce neomaltuzjanizmu stwierdzają biskupi polscy w liście pasterskim o małżeństwie, wydanym w roku 1922: „Wolelibyśmy umiłowani nasi, nie mówić o tem, bo i smutek bezmierny i wstyd i lęk, żebyśmy samem nazywaniem po imieniu tego występku nie zgorszyli niewinnych. Mimo wszystko dotknąć tej rany musimy, bo wiemy, że zło nie jest u nas już tylko czemś wyjątkowem, ale że jak rak zapuścił swoje korzenie także w zdrowe jeszcze do niedawna warstwy ludowe pod wpływem zgorszenia, jakie roztoczyła dookoła siebie ostatnia wojna“.

Występek praktyk neomaltuzjańskich istotnie zagraża dobru rodziny, Kościoła i całego społeczeństwa. W krótkim czasie Polska może się znaleźć na drodze całkowitego zwyrodnienia moralnego i skutkiem tego nastąpi depopulacja kraju. Staie się zatem obowiązkiem całego społeczeństwa podjęcie bezwzględnej walki z występkiem grzesznego ograniczania liczby potomstwa. W spełnieniu tego zadania przypada ważna rola duszpasterzowi, który ze stanowiska swego jest powołany do zwalczania tych grzesznych praktyk.

Szczególnie skutecznym środkiem zwalczania tego zła jest Sakrament Pokuty. Drażliwość i skomplikowanie kwestji stawia kapłana wobec wielu trudności i wątpliwości. Przytaczamy poniżej w tym przedmiocie szereg uwag i wskazówek, które, choć w drobnej części przydadzą się może braciom kapłanom przy rozstrzyganiu tego rodzaju wypadków w Sakramencie Pokuty.

Spowiednik, rozważając tę sprawę w konfesjonale, winien mieć na uwadze przede wszystkim dwa wskazania²⁾ Pierwsze z nich sprowadza się do stosowania zasad moralności chrześcijańskiej, która nakazuje przekładać dobro ogólne ponad dobro jednostki. A ponieważ nadużywanie małżeństwa godzi w dobro ogólne,

1) Paul Bureau: *L'Indiscipline des Moeurs*. Paris, 1924, p. 263.

2) Suodler: *Bevölkerungsfrage und Seelsorge*, Freiburg, 1919, p. 111.

a mianowicie w bonum familiae, rei publicae et religionis, przeto kapłan przy rozstrzyganiu takich wypadków winien mieć wzgląd na dobro publiczne. Postępowanie przeciwne w wielu razach mogłoby spowodować naruszenie dobra publicznego.

Druga zasada to konieczność jednolitego postępowania spowiedników. Należy jednak stwierdzić brak u niektórych spowiedników stosowania tej zasady. A więc niektórzy wypytują nieraz nazbyt skrupulatnie penitenta, inni nie poruszają zupełnie tej kwestji, choć istnieje uzasadnione podejrzenie grzesznych praktyk, jedni są zbyt surowi pod tym względem, inni znów pobłażliwi.

Jedni z zasady odmawiają rozgrzeszenia, inni w każdym wypadku absolucji udzielają. Stąd dzieje się często, że pobłażliwy na ten występki spowiednik jest znany z tego w sferach, uprawiających tego rodzaju grzeszne praktyki, i ma „powodzenie“.

Ta nierównomierność i niejednolitość postępowania spowiedników bezwzględnie utrudnia zwalczanie zła, wywołać może przekonanie, że praktyki te, jak to widać z indywidualnego postępowania spowiedników, same przez się nie są złe. Ich ocena zależy tylko od osobistego zdania spowiednika. A przecież w sprawie tego występkę są niewątpliwe zasady teologii moralnej oraz orzeczenia Stolicy Apostolskiej, które ustalają jednolitość traktowania nadużyć małżeńskich w Sakramencie Pokuty.

W celu dokładniejszego omówienia zadań spowiednika w konfesjonale w stosunku do wspomnianego występkę, postawimy i analizujemy pięć następujących pytań dotyczących sposobu traktowania neomaltuzjanistów w Sakramencie Pokuty:

- 1) Czy spowiednik może uznać bonam fidem?
- 2) Czy ma uświadomić penitentów, działających w dobrej wierze?
- 3) Czy musi on pytać penitentów, co do których istnieje podejrzenie, onanizmu małżeńskiego, którzy jednak z tego grzechu się nie oskarżają?
- 4) Jak należy postępować z penitentami, uprawiającymi onanizm małżeński?
- 5) Kiedy współdziałanie w małżeńskim onanizmie jest dozwolone, a kiedy niedozwolone?

Ad. 1) Moraliści zgodnie głoszą, że „bona fides“, dotycząca onanizmu małżeńskiego, wynikająca z „ignorantia invincibilis“ może zachodzić tylko wyjątkowo i trwać bardzo krótko¹⁾.

Powyższą zasadę stwierdzają biskupi belgijscy w swym liście wydanym w r. 1909:

Imprimis animadvertendum est bonam fidem in hac materia omnibus theologis consentientibus, raro inveniri, vitium enim nimis aperte ipsi impulsui naturali, ipsi actui physiologico repugnat. Attamen concedendum videtur, in casu rarissimo et ad breve tempus,

¹⁾ Dr. Knoch: *Geburtenrückgang und praktische Seelsorge*. Mainz. 1913, p. 65.

ignorantiam a mortali excusantem, sive in viro, sive facilius in muliere obvenire“.

Grzech bowiem onanizmu wprowadza małżonków w bezpośredni konflikt z pierwszym i podstawowym zadaniem i celem małżeństwa: wydawaniem na świat potomstwa i rozmnażania się ludzkości. Trudno zatem przypuścić, by wstępujący w związki małżeńskie ludzie o normalnem poczuciu etycznym, mogli zbłądzić in bona fide, co do pojmowania istotnego celu małżeństwa.

Powtórne unikanie potomstwa przez zastosowanie sztucznych środków lub przerywanie aktu płciowego i sprowadzanie tego aktu jedynie do zaspokojenia pożądliwości, jest występkiem contra naturam.

W zakresie zaś grzechów contra naturam ignorantia invincibilis zasadniczo jest niemal wykluczona. W pewnych okolicznościach złość występku może nie ujawnić się w całej swej grozie, ale i wtedy należy przypuszczać, że rychło wskutek takiego postępowania sumienie odezwie się w wątpliwościach i niepokoju. Wówczas „bona fides“ w całym tego słowa znaczeniu przestaje istnieć.

W omawianym jednak przedmiocie mogą zachodzić wyjątki. Nawet bowiem w zakresie prawd moralnych, które wypływają z podstawowych zasad (prima principia) dopuszczają moralisci na czele ze ś. Tomaszem z Akwinu i Albertem Wielkim możliwość ignorantiae invincibilis i to w następujących granicach: nonnisi in rudibus et ad breve tempus vel nonnisi addita aliqua circumstantia apparenter cohonestante²⁾.

I tu należy zaznaczyć w uzupełnieniu powyższego orzeczenia, że pod względem moralnym wypadnie czasami zaliczyć do „rudes“ ludzi: wykształconych, a nawet posiadających wysokie wykształcenie.

Köhne sądzi³⁾, że „bona fides“ istnieć może odnośnie przerywania aktu małżeńskiego, zwłaszcza, gdy małżonkowie wzrosli w otoczeniu o płytkich zasadach moralnych i poglądach, albo pod wpływem innych moralnie szkodliwych oddziaływań. Dalej „bona fides“ powstać może u ludzi łatwowiernych, nierozważnych, którzy często padają ofiarą bezwstydną, rzekomo naukowej propagandy. Należy przypuścić wreszcie możliwość „bonae fidei“ w pewnych szczególnie trudnych okolicznościach, gdy np. małżonkowie są przekonani, że urodzenie nowego dziecka związane jest z niebezpieczeństwem dla życia matki. Taka ignorantia jest jednak wyjątkowa i bardzo rzadko długotrwała. Spowiednik więc nie może uznać „bonam fiden“, trwającej lata całe bez wzbudzenia niepokoju i wątpliwości sumienia.

(c. d. n.)

Ks. Dr. Z. Wądołowski.

²⁾ Sum. theol. 1, 2, q. 94, a. 6.

³⁾ Theologie und Glaube, Paterborn, 1917.

Prawda o marjawitach.

Falsz i kłamstwo — to zwykła broń używana od dawna przez odszczepieńców i inowierców w walce z Kościołem katolickim. Błąd i zła wola nie cierpi światła prawdy, podobnie jak chora soczewka oka nie znosi promieni słońca.

Przywódcy przewrotnej i ohydnej sekty marjawickiej kroczą pilnie utartym od wieków przez herezjarchów i sekciarzy szlakiem kłamstwa i oszczerczych napści na katolicyzm.

W ostatnich dniach sierpnia r. b. jeden z przedstawicieli tej sekty w imieniu Kowalskiego wystosował do prasy narodowej komunikat, w którym znajduje się cały szereg świadomych kłamstw i fałszywych twierdzeń na temat genezy marjawityzmu. Należałoby przejść do porządku dziennego nad tym komunikatem, gdyby nie ta okoliczność, że jeden z organów narodowych („Dzień Polski“) zamieścił w formie sprostowania i bez odpowiedniego komentarza powyższy komunikat, przez co mógł wprowadzić w błąd nieuświadomione religijnie jednostki w społeczeństwie, a wrogom Kościoła dać asumpt do podania w wątpliwość słuszności dotychczasowego stanowiska do marjawityzmu naszych sfer kościelnych i katolickich.

Otóż w komunikacie kozłowitów m. in. znajdujemy następujące charakterystyczne twierdzenie: „Arcybiskup Jan M. Michał Kowalski nie jest samozwańcem... władza bowiem (jego) pochodzi drogą prawną-teologiczną od św. Apostołów Pańskich“.

Zachodzi pytanie, skąd twórcy instytucji „małżeństw mistycznych“ zdobyli tę pewność, iż ich władza pochodzi od Apostołów. Czy otrzymali w tej kwestji jakieś specjalne „objawienie“ od upadłej niewiasty „mateczki“ Kozłowskiej?

Marjawicy „uczni“ dowodzą, iż nietylko od „mateczki“ otrzymali to zapewnienie, lecz jak głosi ich komunikat „Powszechnie wiadomą jest rzecz, że następstwo Apostolskie władzy biskupiej w Kościele starokatolickim nie jest kwestjonowane przez żaden z Kościołów chrześcijańskich“, ponieważ zaś dowodzą dalej ci „uczni“, Jan M. Kowalski otrzymał sakrę biskupią z rąk biskupa starokatolickiego Gerardesa Gula, a więc władza „głowy“ kozłowityzmu w Polsce ma rzekomo pochodzić od Apostołów.

Oto mała „próbka“ bezstronności i logiki w rozumowaniu i dowodzeniu „uczonych“ pismaków marjawickich!

Przedewszystkiem przeoczyli oni „nieświadomie“, że większa przesłanka w powyższej ich argumentacji nie odpowiada prawdzie. Powszechnie bowiem wiadomą jest rzeczą, że następstwo Apostolskie władzy biskupiej u starokatolików nietylko jest kwestjonowane, a wprost zaprzeczone przez cały Kościół rz.-katolicki. Jedynie tylko kościoły schizmatyczne i różnych odcieni sekciarze protestancy nie negują tego fałszywego twierdzenia, gdyż nie leży to w ich interesie. Ręka rękę myje. Kruk krukowi oka nie wykole.

A może „uczeni“ i znawcy „ksiąg Objawień“ F. Kozłowskiej są tego zdania, że Kościoła rzymsko-katolickiego nie należy zaliczać w poczet „Kościołów chrześcijańskich“?

Jeśli jednak nie ośmielają się wyłączać z łona chrześcijańskiego katolików, to niech wiedzą o tem, że według nauki katolickiej jedynie i wyłącznie w Kościele rzymsko-katolickim znajduje się apostolskie następstwo władzy biskupiej.

Apostolskość następstwa stanowi istotną cechę Kościoła katolickiego. Teologia katolicka odróżnia: 1) apostolskość początku, t. j. „że Kościół zbudowany jest na fundamencie Apostołów i proroków, którego węgielnym kamieniem jest sam Jezus Chrystus“ (Ef. 20); 2) apostolstwo nauki, t. j., że zawsze i wszędzie głosi naukę, jaką otrzymał od Chrystusa za pośrednictwem Apostołów; 3) apostolskość następstwa t. j., że obok ścisłej i nieustającej jedności nauki i początku, przedstawia nieprzerwane następstwo duchowych swoich pasterzy, sięgające czasów Apostolskich i samego Chrystusa Pana.

Tak pojętej apostolskości nie posiada żadne wyznanie akatolickie, gdyż wszelkie herezje i odszczepieństwa datują swe dzieje od wystąpień poszczególnych herezjarchów i schizmatyków, a nie od Apostołów. Przed Focjuszem nie znana była schizma wschodnia, przed Lutrem i Kalwinem — protestantyzm. Sektę zaś marjawicką powołała do życia w początkach 20-go wieku rozwydrzona pod względem moralnym „wizjonerka“, Felicja Kozłowska wraz z grupą zbłąkanych i upadłych kapłanów. Gdzie tu może być mowa o apostolskości pochodzenia władzy w tej zwyrodniałej sekcje!

Wszystkie wyznania akatolickie nie mają też apostolskości nauki. Zmieniły bowiem w rzeczach zasadniczych naukę Chrystusa Pana i Apostołów.

Sekciarze marjawiccy głoszą np. takie bluźniercze nauki, że F. Kozłowska jest obecnie w Najśw. Sakra-

mencie, że jest małżonką Chrystusową, że dzieci zrodzone z małżonków „mistycznych“ są poczęte bez grzechu pierworodnego i t. p. Nauk takich i bluźnierstw, rzecz prosta, nie głosili Apostołowie. Przedstawiciele wyznań akatolickich, chociaż niektórzy z nich posiadają sakrę biskupią, nie mają jednak apostolskiego następstwa władzy, gdyż po zerwaniu łączności z prawowitymi Biskupami rzymskimi, następcami św. Piotra, księcia Apostołów, utracili następstwo apostolskie i stali się członkami bez głowy, członkami martwymi.

Takimi przeto członkami martwymi i biskupami—samozwańcami są wszyscy biskupi akatolickcy oraz ci wszyscy, którzy od nich otrzymali sakrę biskupią. Co więcej — na zapytanie skierowane w ostatnich czasach do Rzymu przez najwyższe władze kościelne w Polsce w sprawie ważności święceń djakonu i subdjakonatu, udzielonych kilku osobnikom przez „biskupów“ marjawickich, Stolica Św. odpowiedziała kategorycznie: „habeantur tamquam non ordinati“, czyli, że należy ich traktować, jako laików nie posiadających żadnych święceń.

Oto głos autorytatywny Namiestnika Chrystusa Pana na ziemi.

Słusznie przeto prasa katolicka i narodowa mianuje J. M. Kowalskiego, wyłączonego z Kościoła i obłożonego karami kościelnymi przez Stolicę Apostolską 5 grudnia 1906 roku samozwańczym biskupem.

Zaznaczyć przytem należy, że niesłusznie mianuje się J. M. Kowalski „Arcybiskupem“. Odpowiedni bowiem akt rządu rosyjskiego z 22 października 1910 r., na który powołują się pismacy marjawicy, obdarza Kowalskiego tytułem „ministra generalnego“ (Minister generalis) zakonnego „Związku Marjawitów“. Zresztą zgromadzenia zakonne nie posiadają urzędów i godności arcybiskupich.

Wreszcie stwierdzić należy, iż bezpodstawnie grozą prasie narodowej dekretem prasowym „ojczulkowie“ z Felicjanowa za to, że ich odszczepieństwo mianuje nie wyznaniem, ale sektą.

Ustawa legalizacyjna z dnia 11 marca 1912 r. (Sobranje uzakonienij, zeszyt z 30 marca 1920 r., str. 90), ogłoszona przez rosyjską Radę Państwa opatruje „kościół“ marjawicki nazwą „wierouczenje“ (nauka wiary) a nie „wieroispowiedanje“ (wyznanie). Wierouczeniem prawodawstwo rosyjskie mianowało naukę wiary rośkołników, szundystów i innych sekciarzy. W kościele katolickim wszelki ruch odszczepieńczy od całości wiary katolickiej określa się imieniem sekty.

Tyle co do kłamliwych twierdzeń komunikatu generalnego ministra i samozwańczego „arcybiskupa” sekty marjawickiej.

Co się zaś tyczy zarzutów podnoszonych w ostatnich czasach przez prasę radykalną i inowierczą („Zwiastun Ewang.” z dn. 28 b. m.), że prasa katolicka i narodowa usiłuje za pomocą prokuratora, policji i kryminału zgnieść ruch marjawicki i zamiast walczyć miłością i modlitwą, walczy nienawiścią, — odpowiadamy krótko: bezeczeństwa i rozwyrzenie ministra generalnego marjawitów i jego kompanów przybrały takie rozmiary, że jedynie policja i cela więzienna może położyć temu złu tamę. Zresztą nie chodzi nam już narazie o nawrócenie i umoralnienie zdeprawowanych do szpiku kości „ojczulków” i siostrzyczek marjawickich, ale o tysiączne zastępy nieletniej dziatwy polskiej, która znajduje się na łasce i niełasce zwyrodniałych uwodźcieli i erotyków.

Ks. S. M.

Tematy nauk szkolnych.

(Od września do Bożego Narodzenia).

Celowości ogólnego rozkładu nauk szkolnych nikt dziś chyba kwestjonować nie będzie i dowodzić jej nie trzeba, lecz jak dotąd, nie osiągnęła ona skutku.

Gdzież przyczyna tego? — Było ich parę. — Pierwsza ogólna: nikt z nas nie wiedział dokładnie myśli autora, a temat sam nie zawsze dostatecznie ją wskazywał. Stąd autor planował co innego, a co innego wychodziło.

Druga przyczyna jest osobista. Prefekt przeczytał temat nauki w planie, ale nie miał odpowiedniej i nie miał czasu szukać do niej materiału. — Powiedział inną!

Chcąc zapobiec i jednemu i drugiemu, daję na zlecenie Koła naszego nie tylko plan nauk na część pierwszą nadchodzącego roku szkolnego, ale nadto pozwalam sobie wskazać Sz. Kolegom źródło, które ujawni całkowicie myśl moją i umożliwi każdemu bez trudu zbytniego mieć materiał do rzeczowej i pożytecznej nauki.

Źródłem tym jest dzieło, wartości którego nikt nie zaprzeczy. Jest to: „Życie duchowne” czyli „Doskonałość chrześcijańska” ks. dr. Józefa Pelczara, biskupa Przemyskiego. — Wyliczam wprost rozdziały, które w danej nauce należy poruszyć. Resztę zrobi łaska Boża i nasza udolność osobista.

(Na zaczęcie roku. — Mamy w „Miesięczniku katech i wych.” za miesiąc lipiec r. b. podaną bardzo dobrą egzortę ks. d-ra Dychlickiego).

Na Niedzielę 13 po Św.: Co jest celem życia? — Co to jest życie chrześcijańskie, cechy i stopnie jego?

Na Niedzielę 14 po Św.: Czy wszystkich powołuje Chrystus i czy wszyscy mogą być doskonałymi? — Doskonałość u różnych różna.

Na Niedzielę 15 po Św.: Czy życie doskonałe jest zbyt trudne? — Nagrody życia doskonałego.

Na Niedzielę 16 po Św.: Co należy czynić, aby dojść do doskonałości?

Na Niedzielę 17 po Św.: Jezus Chrystus twórcą życia duchownego.

Na Niedzielę 18 po Św.: Jezus Chrystus wzorem życia duchownego (cały rozdział III).

Na Niedzielę 19 po Św.: O łasce Bożej — wstęp i łaska poświęcająca (istota, działanie i cena jej).

Na Niedzielę 20 po Św.: Źródła łaski poświęcającej. — Cnoty wlane; dary, owoce i błogosławieństwa Ducha św. — Zachowanie i pomnożenie łaski poświęcającej.

Na Niedzielę 21 po Św.: Łaska posilkowa — potrzeba jej i działanie, szafarstwo. Jak otrzymać łaskę posilkową i jak z nią współdziałać?

Na Niedzielę 22 po Św.: O natchnieniach Ducha św.

Na Niedzielę 23 po Św.: O modlitwie. — Jej potrzeba i owoce.

Na Niedzielę 24 po Św.: Cechy dobrej modlitwy — w imię Jezusa, sercem czystym, z uszanowaniem, z pokorą, z ufnością.

Na Niedzielę 1 Adwentu: Dalsze cechy modlitwy — skupienie i roztargnienie, gorącość i oschłość, wytrwanie.

Na Niedzielę 2 Adw.: O cechach modlitwy. — Modlitwa ustna.

Na Niedzielę 3 Adw.: O rozmyślaniu — potrzeba i sposób.

Na Niedzielę 4 Adw.: Przedmiot rozmyślania.

Na Święta, w tym okresie przypadające, tematów nie wyznaczam. Każdy przeto ma tu możność poruszyć, co w szkole swej uzna za potrzebne lub pożyteczne.

Ks. J. Jamiolkowski.

Procedura Sądu kryminalnego według kodeksu prawa kanonicznego.

WIADOMOŚCI WSTĘPNE.

Proces kryminalny jest to prowadzenie przed Sądem Kościelnym sporu w rzeczy kryminalnej dla ustalenia występku i nałożenia odpowiedniej kary.

Sąd Kryminalny ma na celu lub poprawę winowajcy (*iudicium emendatorium*) lub ukaranie winy i naprawę zgorszenia (*iudicium vindicativum*). Sąd kryminalny z racji przedmiotu jest ści-

śle *Kryminalnym* (iudicium criminale), gdy chodzi o wykrycie występku dla ukarania takowego, lub *Karnym* (iudicium poenale), gdy chodzi o uskuteczenie kary przez prawo nałożonej. Sąd Kryminalny prosty z oskarżenia ma miejsce wówczas, gdy: 1. idzie sprawa o występki notoryczny lub zupełnie pewien (c. 1939), 2. gdy idzie o wykrycie lub o zadeklarowanie występku, który nie dopuszcza strofowania (c. 1947); w innych wypadkach jest proces kryminalny „mieszany“, — mixtus, — wytoczenie sprawy przed sądem poprzedza śledztwo.

Przedmiotem procesu są występk publiczne (c. 1933) i nie przedawnione. *Publiczność* występku zasadza się na tem, że o popełnieniu takowego jest powszechnie wiadomo lub też, że został dokonany w takich okolicznościach, na podstawie których można przypuszczać, że się nie ukryje. *Przedawnienie* następuje: a) wogóle po trzech latach od popełnienia występku, b) od popełnienia występku obrażającego cześć i sławę drugiego (obelgi, obmowy, oszczerstwa), słowem, pismem, drukiem, karykaturą lub innym sposobem bądź osoby fizycznej, bądź prawnej — żywej lub zmarłej po 1 roku, c) od popełnienia występku przeciw 6 lub 7 przykazaniu — po 5 latach; wszelako jeżeli to nie był pojedynczy występki lecz szereg wciąż powtarzających się czas przedawnienia liczy się dopiero od chwil zupełnego zaprzestania; jeżeli był całkowicie sekretny, liczy się od chwili wyjścia na jaw (S. C. C. 21 marca 1898, kom. 1705); od popełnienia symonii i zabójstwa po 10 latach (kan. 1703, 2240, 2344, 2355); od popełnienia występku przeciw wierze według przepisów wydanych przez św. Oficjum (kon. 1555).

Jurysdykcji Sądu Kościelnego są podlegli wszyscy ochrzczeni, wszelako skoro laik za popełnienie występku został pociągnięty przed sądy świeckie, sąd duchowny winien się wstrzymać od nakładania kary. Wszelkie sprawy przeciwko duchownym osobom ze względu na przywilej forum, mają być wytaczane przed Sąd Biskupi.

W Kodeksie w tytule o Sądzie Kryminalnym (kan. 1933 — 1959) są podane reguły specjalne procesu takiego, po za którymi w procesie należy trzymać się reguł przewodu sądowego wogóle; kary zaś, jakie mają być wymierzone za popełnione występk są podane w księdze V-jej kodeksu.

ROZDZIAŁ I.

Przygotowanie kary czyli śledztwo.

Gdy występki nie jest notoryczny lub zupełnie pewny, celem przygotowania sprawy sądowej prawo nakazuje przeprowadzić śledztwo, które składa się z następujących aktów:

1. *Zbadanie pogłosek*, poszlak, doniesienia, skargi i innych wiadomości. Zbadanie wartości osób, od których pochodzą wiado-

mości. Nie należy zważać na wiadomości od osób, które są jawnymi nieprzyjaciółmi obwinionego, od osoby małej wartości moralnej, a również anonimowych. Badanie prowadzi ordynariusz lub na mocy każdorazowego upoważnienia Wikariusz Generalny lub Officjał (kan. 1939 — 1943) w celu skonstatowania dostateczności danych dla przeprowadzenia śledztwa.

2. *Wydelegowanie sędziego śledczego* (kan. 1940, 1946). Gdy wiadomości zebrane i sprawdzone dają poważne dane o dokonaniu występku, Ordynariusz przystępuje do przeprowadzenia śledztwa. Nie wypada, aby sam Ordynariusz prowadził śledztwo, przeto deleguje w poszczególnych wypadku jednego z sędziów synodalnych do prowadzenia dochodzenia. Prawo nie dozwala delegowania stałego sędziego śledcz. do wszystkich spraw. Ponieważ śledztwo choć jest właściwie czynnością administracyjną, ale ma charakter sądowy, przeto gdy Ordynariusz deleguje do tej czynności kapłana z poza grona sędziów, to delegowany winien przed przystąpieniem do czynności złożyć przysięgę o zachowaniu sekretu i nie powodować się żadnymi względami.

3. *Badanie sędziego śledczego* dotyczy występku i sprawy (1943 — 1945). Badanie to ma być prowadzone sekretnie, bardzo oględnie, bez wiedzy i przesłuchania obwinionego. Przedmiotem badania są: a) *naoczne przekonanie się* o występku np. przy zabójstwie obejrzenie zabitego, miejsce, narzędzi i t. p., przy ucieczce zakonnika z klasztoru — miejsce, sposób i t. d., b) *zebranie informacji* od osób wiarygodnych, np. od dziekana, proboszczów, sąsiadów i t. p., c) *przyznanie się obwinionego* po za sądem ustne lub piśmienne, sprowadzenie tego, d) *zeznanie świadków lub rzeczoznawców*, sędzia wezwie dwóch albo trzech świadków poważnych, przesłucha ich pod przysięgą i zobowiąże ich przysięgą do zachowania sekretu (1747 — 1751), e) *zbadanie dokumentów* (1944, 1747, 1770 i nast.).

Badanie to sędzia prowadzi sądownie, a więc kanonicznie, przy udziale notariusza, może przybrać jednego lub dwóch asesorów (1575) i zasięgnąć zdania promotora sprawiedliwości (kan. 1945).

Po ukończeniu śledztwa następuje

4. *Przedłożenie badania Ordynariuszowi* z poglądem i wnioskami sędziego śledczego co do sprawy (k. 1946 par. 1).

5. Na skutek czego Ordynariusz wydaje odpowiedni *dekret*, którym albo a) nakazuje badanie złożyć w archiwum sekretne ze względu na bezpodstawność zarzutów, albo b) nakazuje zaprzestać dalszego dochodzenia ze względu na niedostateczność poszlak, wszelako oskarżonego poleca mieć pod nadzorem (1946 par. 2); w razie otrzymania nowych dowodów w tejże materji może nakazać wznowić śledztwo, albo c) zarządza przesłuchanie oskarżonego dla sprawdzenia słuszności zarzutów (1946 par. 3).

ROZDZIAŁ II. PRZESŁUCHANIE OSKARŻONEGO.

Takowe składa się z następujących aktów:

1. Wręczenie oskarżonemu pozwu. Pozew wychodzi od Ordynariusza (nie od Sędziego), zawiera w ogólnych słowach sprawę z powodu której zostaje wezwany, dzień i miejsce stawienia, podpisany przez Ordynariusza i notariusza, potwierdzony pieczęcią Ordynariusza (kan. 1946 § 2 p. 3 i kan. 1715).

2. *Przesłuchanie obwinionego bez przysięgi:*

Przesłuchuje Ordynariusz albo też Wikariusz Generalny lub Oficjał na mocy specjalnej delegacji Ordynariusza, przy udziale notariusza, który spisuje odpowiedni protokół.

Pytania dotyczą: a) wiadomości ogólnych o osobie stawiającego, imię, nazwisko, wiek, stanowisko itd., b) punktów uczynionych mu zarzutów, c) czy był już w tej materji badany, monitowany lub karany, czy obiecywał poprawę i czy jej dotrzymał? d) czy był karany sądownie z innego tytułu? e) co może przedstawić na swoje uniewinnienie? (kan. 1742 §§ 1 i 3; 1743 § 1; 1744, 1745).

3. Gdy obwiniony przyznaje się do winy, a jest to pierwszy lub drugi wypadek oskarżonego, prawo zaś nie odmawia strofowania, Ordynariusz może zawiesić dalsze dochodzenie, obwinionego upomni, nakaze zmienić tryb życia, nałożyć jakąś pokutę lub karę i zagrozi mu tęższą karą przy powtórzeniu występku (kan. 1948—1982); jeżeli zaś nowe obwinienie ma miejsce po dwóch upomnieniach, albo też przemawia silne prawdopodobieństwo, że oskarżony nadal się będzie zgorszenie, Ordynariusz wydaje dekret nakazujący postępowanie sądowe, w tym celu poleca oddanie aktów śledztwa promotorowi sprawiedliwości dla uformowania aktu oskarżenia, o czem powiadomi obwinionego i zaproponuje mu wybranie obrońcy bądź duchownego bądź świeckiego; wybranego obrońcę obwiniony winien przedstawić Ordynariuszowi dla uzyskania zgody (1954).

1. *Strofowanie*, o którym wspomniano, przewidziane przez prawo zastępuje postępowanie sądowe, jako takie jest środkiem sądowo-karnym, nie ma nic wspólnego ze strofowaniem ojcowskim czyli administracyjnem. Prawo poleca je stosować, gdy obwiniony ma za sobą pewne usprawiedliwienia, a więc a) gdy się przyznaje do winy; b) gdy nie chodzi o występkę podlegającą ekskomunice, pozbawieniu beneficjum, infamii, depozycji lub degradacji lub kary latae sententiae; 3) gdy nie chodzi o dobre publiczne; d) gdy obwiniony jak oskarżony po raz pierwszy lub drugi; e) może mieć miejsce chociażby oskarżenie wypływało ze skargi o naprawę krzywdy, albowiem w takim wypadku Ordynariusz sprawę o szkodę przekaże Sądowi cywilnemu w razie nieudania się załatwienia jej polubownie; f) może być zastosowane w każdym stadium procesu jednak przed wyrokiem.

Strofowanie zasadza się na upomnieniu z nałożeniem pewnej pokuty, uczynków dobrych, grzywny i t. p., zawiesza proces, chyba że obwiniony pokuty nałożonej nie przyjął lub nie dopełnił, wówczas bowiem proces odnawia się.

II. Prócz strofowania po przeprowadzeniu śledztwa i przekonaniu się dostatecznem o popełnieniu przez duchownego występku, przewidzianych w kanonie 2168—2185, do których odsyła kan. 1933, mianowicie: a) przełamania prawa o rezydencji (2168—2175), b) niespełniania przez proboszcza obowiązków i występku przeciw czystości (2176—2181), Ordynariusz w uproszczonej procedurze raczej administracyjnej, niż sądowej nakada na winnych odpowiednie kary.

(C. d. n.).

Ks. Dr. Puchalski.

Kronika.

Konsekracja kościoła w Wołominie. W dn. 27 sierpnia o g. 5 po poł., J. Em. Kardynał Kakowski udał się do Wołomina, w celu dokonania konsekracji świątyni i przeprowadzenia wizytacji parafii. J. Eminencji towarzyszyli w podróży ks. Dr. I. Puchalski, kanonik kapituły warszawskiej, oraz ks. Dr. R. Dąbrowski i ks. W. Celiński, sekretarz Kurji. Na dworcu w Warszawie Jego Eminencję, udającego się na wizytę pasterską, zęgnął liczny zastęp kleru warszawskiego, z J. E. biskupem Gallem na czele.

W Wołominie na dworcu, pięknie przyozdobionym zielenią, kwiatami i sztandarami, powitały J. Em. dzieci z sierocińca miejscowego, z Siostrami Albertynkami na czele. Zawiadowca stacji, p. St. Puhaczewski wygłosił powitalną przemowę. Orkiestra straży ogniowej odegrała hymn narodowy. W powitaniu wzięli udział liczni przedstawiciele organizacji społecznych i sportowych, oraz delegaci Strzelca. J. Em. podziękował za przyjęcie, zamienił kilka słów serdecznych z dziećmi, przyjął piękny bukiet kwiatów i w towarzystwie oddziału cyklistów udał się z dworca powozem do nowowzniesionej świątyni, znajdującej się na wschodnim krańcu miasta.

Wołomin na przyjazd Dostojnego Gościa przyozdobił odświętne szaty. Wszystkie niemal balkony przyozdobiono zielenią, barwnymi dywanami i obrazami. Nawet żydzi w bardzo wielu wypadkach dekorowali swoje domy. Olbrzymie tłumy wypełniły ulice, po których przejeżdżał powóz, wiozący Jego Eminencję. Przy skrzyżowaniu ulic ustanowiono cały szereg bram tryumfalnych, przy których przejeżdżającego Dostojnika Kościoła witali przedstawiciele różnych organizacji.

Przy pierwszej bramie, wspaniale udekorowanej, witała Dostojnego Gościa rada miejska, z burmistrzem, inż. M. Czajkowskim na czele, wyrażając w imieniu całego miasta gorące podziękowanie, że J. Em. osobiście raczył przybyć, w celu dokonania konsekracji świątyni.

Dalej witali J. Em. przedstawiciele kahału. J. Em. w odpowiedzi na powitanie podniósł, że żydzi w Polsce powinni być dobrymi obywatelami kraju.

Następnie prezes straży ogniowej, p. Czyżewski, w imieniu członków straży, w podniosłych słowach przemówił do Jego Em. przy bramie tryumfalnej, wzniesionej przez strażaków. Przy następnych bramach witali dostojnika Kościoła wiceprezes komitetu budowy kościoła, p. Al. Wojciechowski, prezeska Koła kobiet katolickich, Jadwiga Czajkowska, wreszcie przedstawiciele Koła młodzieży męskiej i żeńskiej, Weronika Nowicka i Stanisław Lange.

Przed świątynią spotkał J. Em. miejscowy ks. proboszcz, J. Gołędzinowski, wraz z ks. dziekanem Kobylńskim i licznym zastępem kleru dekanatu radzyńskiego.

Po dokonaniu ingresu do wnętrza świątyni przemówił do J. Em. ks. proboszcz Gołędzinowski, witając J. Em. i kreśląc w krótkich słowach rys historyczny nowopowstałej parafji wołomińskiej i świątyni. Po przemowie proboszcza, zabrał głos arcypasterz. Dostojnik Kościoła wyraził przede wszystkim gorące uznanie tym wszystkim, którzy przyłożyli rękę do budowy świątyni, a więc przede wszystkim gospodarzowi miejscowemu, p. Wróblowi, który ofiarował 3 morgi ziemi pod budowę kościoła i zabudowań kościelnych, a ponadto w ciągu dłuższego czasu osobiście rozciągał pieczę nad powstającą świątynią i zabiegał gorliwie u władz kościelnych i świeckich o utworzenie samoistnej parafji. Przytem arcypasterz z uznaniem podniósł wybitne zasługi obecnego proboszcza Gołędzinowskiego, położone przy wewnętrznem urządzeniu kościoła i organizacji parafji.

Po przemówieniu, J. Em. wraz z klerem odprawił modły żałobne za zmarłych parafjan i udzielił Sakramentu bierzmowania przeszło 1500 wiernym. Następnie odbyły się uroczystości, poprzedzające konsekrację świątyni, mianowicie przeniesiono procesjonalnie relikwie do kaplicy przy świątyni, gdzie kler odmówił dłuższe modły liturgiczne.

W dniu następnym, t. j. w niedzielę, J. Em. katechizował dziatwę, dokonał lustracji świątyni, aparatów kościelnych i kancelarji parafjalnej, a w końcu odprawił uroczyste i podniosłe modły, oraz obrzędy konsekracji

świątyni. O godz. 11 J. Em. celebrował pontyfikalną Mszę św. wewnątrz świątyni, na cmentarzu zaś kościelnym ks. kanczyk Kobylński odprawił Mszę św. dla olbrzymich zastępów ludu, które nie mogły pomieścić się w kościele. W czasie nabożeństw wygłosili nauki ks. prałat Bogacki z Łomży i ks. dr. Jeleński, prefekt z Warszawy. Na uroczystości konsekracyjne do Wołomina przybyło kilka kompanji z sąsiednich parafji, oraz około 20 kapłanów z dekanatu i ze stolicy.

Po uroczystościach kościelnych odbyło się w nowo-wzniesionej przez ks. Gołędzinowskiego obszernej plebanji przyjęcie, w czasie którego witało gremjalnie Jego Eminencję miejscowe nauczycielstwo szkół powszechnych z inspektorem Winogrodzkim na czele.

Podczas pobytu w Wołominie Jego Eminencja odwiedził powołany do życia przez ks. proboszcza sierociniec dla 40 dzieci, którymi opiekuje się SS. Albertynki, oraz Dom Ludowy, gdzie ogniskują swą pracę następujące organizacje parafjalne: Koło dramatyczne, Kasa rzemieślnicza, Biuro pośrednictwa pracy, Sekcja odczytowa i Zarząd biblioteki. W imieniu tych organizacyj witał Jego Eminencję wiceprezes Domu Ludowego p. Włodarski. W Domu Ludowym Jego Eminencja wygłosił dłuższą przemowę o potrzebie i doniosłych celach reorganizowanej akcji katolickiej, poczem Jego Eminencja powrócił na probostwo, udzielił Bierzmowania około 500 osobom. O godz. 6.30 wygłosivszy ostatnie pożegnalne słowo do ludu w świątyni, Jego Eminencja udał się na dworzec, gdzie tysięczne tłumy z zarządem miasta na czele żegnały odjeżdżającego do stolicy Arcypasterza.

Kościół w Wołominie jest najlepszym przykładem tego, czego może dokonać ofiarność i energja jednostek, przejętych gorącą wiarą i miłością Kościoła. Pierwszą inicjatywę budowy kościoła dał wyżej wspomniany gospodarz Wróbel oraz Jan Szancki i Wojciech Bugaj. Budowę świątyni w r. 1908 rozpoczął ks. kan. Zagańczyk, prboszcz z Kobylki. Do chwili wybuchu wojny budowę doprowadzono pod dach i urządzono prowizoryczny ołtarz. Nabożeństwa co drugi tydzień odprawił ks. wikary z Kobylki w kaplicy murowanej, na cmentarzu poświęconym, wzniesionej dzięki zabiegom Komitetu ubudowy i ks. Zagańczyka.

Obecny proboszcz ks. Gołędzinowski, po utworzeniu odrębnej parafji w r. 1924 przystąpił energicznie do organizacji parafji i wykończenia świątyni, wznosił plebanję i zabudowania kościelne, w świątyni zbudował dwa piękne ołtarze, ułożono piękną posadzkę z terrako-

ty, oraz ustawiono organy. Kościół zaopatrzono też w bogaty sprzęt kościelny i szaty liturgiczne. W końcu powołano do życia cały szereg organizacji kościelnych, jak to: Stowarzyszenie Ligi Katolickiej, Koło młodzieży męskiej i żeńskiej, Związek matek chrześcijańskich, 40 Kółek Różańca św. oraz Trzeci Zakon św. Franciszka. Tak zorganizowana parafia rokuje nadzieje świetnego rozwoju.

Zjazd parafjalny Ligi Katolickiej w Czerniakowie. Dnia 4-go września r. b. odbył się w Czerniakowie pierwszy Zjazd parafjalny Ligi katolickiej. Nad zjazdem tym objął protektorat J. Em. Najdosłojniejszy Arcypasterz, który o godz. 9-ej rano odprawił tam uroczyste nabożeństwo. Słowo Boże podczas Mszy Św. wygłosił O. Pawelski T. J. Otwarcie zjazdu nastąpiło o godz. 10 i pół. Zostały wygłoszone tam następujące referaty, poświęcone rodzinie chrześcijańskiej: „Zadania religijne i społeczne rodziny chrześcijańskiej” — pos. T. Błażejewicz; „Obowiązki ojca i męża w rodzinie” — M. Sobański; „Kobieta, matka, żona i obywatelka” — J. Łabęcka; „O wychowaniu Młodzieży” — Dr. Apolonja Koperska.

Dla przygotowania technicznego zjazdu wyłoniony został Komitet organizacyjny, złożony z przedstawicieli wszystkich organizacji parafjalnych pod przewodnictwem p. Antoszczuka, oraz poszczególne komisje, które działały w ścisłym porozumieniu z miejscowymi władzami oraz z Sekretarjatem Generalnym Akcji Katolickiej w Warszawie.

Z działalności Koła Przyjaciół Młodzieży na Woli.

Z inicjatywy ks. Stefana Kowalczyka, prezesa Koła Przyjaciół Młodzieży na Woli odbyła się dnia 29 maja b. r. wzniosła uroczystość ku czci Ojca św. Piusa XI z okazji 70-ej rocznicy Jego urodzin.

Zorganizowaniem tej uroczystości zajął się specjalny komitet z p. dyr. Kühnem na czele. Na program uroczystości złożyło się uroczyste nabożeństwo dla młodzieży szkolnej w kaplicy tramwajowej, podczas którego Mszę św. celebrował w asyście ks. prefekt Kazimierz Wasiak, a podniosłe kazanie okolicznościowe wygłosił ks. prefekt Kowalczyk. Wieczorem tegoż dnia o godz. 6 i pół w wielkiej Sali Tramwajów Miejskich, wypełnionej po brzegi młodzieżą szkolną wraz z rodzicami z dzielnicy wolskiej (około 2.000 osób) odbyła się uroczysta akademja ku czci miłościwie panującego nam Ojca św., którą zaszczylił swoją obecnością nuncjusz papieski J. Em. ks. Kardynał Lauri. Na całość wieczoru złożyło się przemówienie p. prof. Gołaba o znaczeniu Stolicy Apostolskiej, deklamacje młodzieży szkolnej oraz produkcje wokalnie-muzyczne chórów i orkiestry Dyrekcji Tramwajów Miejskich. Ponadto wy-

świetlony został obraz kinematograficzny p. t.: „Od zmierzchu katakumb do cudów Watykanu“. J. Em. ks. Kardynał Lauri, wzruszony do głębi dziękował organizatorom i wykonawcom oraz młodzieży zgromadzonej za tę wzniosłą uroczystość ku czci Ojca św., zaznaczając, że gdy Ojciec św. dowie się o tym hołdzie młodzieży Wolskiej w 70-tą rocznicę Jego urodzin, zaiste będzie on Mu wielce miłym.

W odpowiedzi na to młodzież urządziła długotrwałą owację, wznosząc entuzjastyczne okrzyki na cześć Ojca św. Piusa XI i wysokich dostojników Kościoła Ich Eminencji ks. Kardynała Lauriego oraz ks. Kardynała Arcybiskupa Kakowskiego.

Kurs duszpasterski w Poznaniu.

Na życzenie J. Em. ks. Kardynała Prymasa dr. Augusta Hlonda organizuje Związek Kapłanów „Unitas“ w Poznaniu „Kurs Duszpasterski“ w czasie od 21 do 25 listopada b. r.

Podajemy tu program kursu, zatwierdzony przez J. Em. ks. Kardynała Prymasa. Za udział w kursie płać członkowie diecezjalnych organizacyj kapłańskich typu „Unitas“ 30 zł., księża nienależący do diecezjalnych Związków Kapłanów typu „Unitas“ płać 40 zł. Zgłoszenia należy przesłać najdalej do 30-go września b. r. do Sekretarjatu Jeneralnego Związku Kapłanów „Unitas“, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 22 III p.. O mieszkanie postara się Sekretarjat Generalny.

Blizsze szczegóły podane będą listownie.

PROGRAM KURSU PASTERSKIEGO W POZNANIU od dnia 21-go — 25-go listopada 1927 roku.

ORGANIZACJA PARAFJI W POLSCE.

I. W z o r y.

1. Organizacja parafji w Stanach Zjednoczonych.
2. Organizacja parafji we Francji.
3. Organizacja parafji w Niemczech.
4. Z prac i doświadczeń duszpasterskich w Austrii.

II. Praca duszpasterska.

5. Typ współczesnego duszpasterza.
6. Znajomość parafji i kontakt z parafjanami.
7. Statystyka parafjalna.
8. Kościół ośrodkiem życia religijnego parafji.

III. Współpraca.

9. Apostolstwo świeckich.

IV. Pomoce i środki.

10. Zgromadzenia zakonne (żeńskie) w życiu parafji.
11. Domy parafjalne.
12. Biblioteki (czytelnie) parafjalne.

V. Ideał parafji.

13. Organizacja parafji w Polsce.

VI. Organizacja stanowa.

14. Organizacja mężczyzn.
15. Organizacja niewiast.
16. Organizacja chłopców.
17. Organizacja dziewcząt.

VII. Organizacja ekonomiczna.

18. Organizacje ekonomiczne (i społeczne) parafji.

VIII. Nadbudowa organizacyjna.

19. Współpraca duszpasterska kleru.

Odezwa Komitetu Floty Narodowej.

Komitet Floty Narodowej, istniejący na mocy ustawy z dn. 16-go lutego 1926 r., na czele którego stoi, jako prezes, Marszałek Sejmu Maciej Rataj, prezydium tworzą: Marszałek Senatu W. Trąpczyński, Prezes Rady Ministrów Marszałek Polski Józef Piłsudski oraz Prezes Sejmowej Komisji Morskiej poseł J. Załuska, a którego Sekretarzem Generalnym jest Starosta Morski gen. Marjusz Zaruski—przystępuje obecnie do rozwinięcia szrokiej działalności na terenie całej Rzeczypospolitej Polskiej.

Flota Handlowa dla Polski ma wyjątkowo wielkie znaczenie pod względem politycznym i ekonomicznym. Niemcy agitują, że Polsce niepotrzebne morze, bo z niego nie korzysta, a przy wywozie towarów z Polski jesteśmy uzależnieni od dobrej woli armatorów zagranicznych—za przewóz eksportu i importu polskiego płacimy rocznie zagranicy około 200 milionów. Celem K. Fl. N. jest zbieranie funduszków na tworzenie floty morskiej za pomocą zbierania minimalnych ofiar na flotę (1 zł. rocznie) od najszerzych warstw społeczeństwa polskiego.

Współczując potrzebom K. Fl. N. p. Minister Spraw Wewnętrznych wydał odpowiedni cyrkularz. K. Fl. N. jednak uznaje, że w kraju szczerze katolickim, w którym duchowieństwo cieszy się zasłużonym uznaniem i powagą, poparcie sfer duchownych będzie mieć bezwzględnie ogromne znaczenie dla pobudzenia ofiarności szerokich mas ludowych, z tego więc względu K. Fl. N. udaje się z uprzejmą prośbą do Wielebnego Duchowieństwa, aby było łaskawe popierać w sposób odpowiedni usiłowania K. Fl. N. Byłoby bardzo pożądané, aby w każdej parafji jeden z Wielebnych Księżów zechciał na siebie przyjąć obowiązki członka korespondenta K. Fl. N.

ZMARLI KAPŁANI.

Ś. p. Ks. Jan Kopański. Dnia 29 maja r. b. zmarł w Warszawie, przy kościele po-paulińskim, ś. p. Ks. Jan Kopański. Urodzony w Warszawie dnia 22 czerwca 1859 r., wychowywał się i kształcił się w domu rodzicielskim, a następnie skończył 7 klas 1-go gimnazjum filologicznego w Warszawie. W r. 1878 wstąpił do seminarjum duchownego w Warszawie, po ukończeniu którego w r. 1882 otrzymał święcenia kapłańskie w katedrze Płockiej. Był kolejno wikariuszem w Radzyminie, Skierniewicach i Jeżowie. Od r. 1888 był kolejno administratorem par. Osmolin, Luszyn i Pniewnik. W r. 1910 został mianowany prefektem szkół warszawskich, na którym to stanowisku pozostał aż do śmierci. R. in. p.

Ś. p. ks. Józefat Łagodziński. Dnia 17 sierpnia r. b. zmarł w Puszczy Marjańskiej ś. p. ks. Józefat Łagodziński. Urodził się w Miedźnej, w pow. Siedleckim dnia 26 sierpnia 1834 r. Kształcił się w gimnazjum siedleckim. W r. 1852 wstąpił do zakonu XX. Augustjanów w Warszawie. Odbyszszy tu nowicjat i skończywszy dwuletni kurs filozoficzny w studjum klasztor-nem, wstąpił w r. 1859 do warszawskiej Akademii Duchownej, którą ukoń-czył w r. 1859 ze stopniem kandydata św. Teologii. Święcenia kapłańskie przyjął dnia 10 stycznia 1858 r. Jako kapłan był w klasztorze aż do jego zamknięcia profesorem przy studjum klasztor-nem XX. Augustjanów w Warszawie, jak również spełniał obowiązki mistrza nowicjuszków i sekre-tarza prowincji tego zakonu. Po kasacie klasztorów przez rząd rosyjski inkardynował się ś. p. ks. J. Ł. do archidiecezji warszawskiej. Był kolejno wikariuszem w Białej, w Mszczonowie i w Grodzisku, a potem rektorem filjalnego kościoła w Puszczy Marjańskiej. Po utworzeniu tam w r. 1906 parafii, ś. p. ks. J. Ł. zostaje tamże proboszczem, na którym to stano-wisku pozostaje aż do śmierci. W r. 1918 władza archidiecezjalna, mając na uwadze podeszły wiek ś. p. Ł. oddała, zgodnie z jego życzeniem, admi-nistrację parafii ks. Ludwikowi Szepecie. Ś. p. ks. J. Ł., pełen Ducha Bo-żego i wielkiej gorliwości kapłańskiej, i w ciągu tych ostatnich lat swojego życia interesuje się swoją parafią i w dalszym ciągu pracuje do ostatnich sił dla dobra dusz ludzkich i chwały Bożego Imienia. Niech odpoczywa w pokoju.

Ś. p. Ks. Józef Podbielski. Dnia 20 sierpnia r. b., w domu XX. Eme-rytów, rozstał się z tym światem ś. p. ks. Józef Podbielski.

Urodził się ś. p. zmarły dnia 25 marca 1850 r. we wsi Krzecz-kowie Mianowskim, w b. gub. Łomżyńskiej. Kształcił się w gimnazjum w Łom-ży. W r. 1871 wstąpił do seminarjum duchownego w Warszawie, po ukoń-czeniu którego otrzymał w r. 1876 z rąk ś. p. arcybiskupa Popiela święce-nia kapłańskie w katedrze włocławskiej. Jako kapłan spełniał ś. p. ks. J. P. obowiązki wikariusza w Brzezinach, potem zaś kolejno był probo-szczem par. Tur, Solca Wielka, Bielawy, Główna, Osmolin, Ilów, Kozłów Szlachecki. W r. 1912 po czterdziestu latach pracy, zrezygnował z pro-bostwa i otrzymał kapelanję w szpitalu św. Tadeusza w Łowiczu. Upadek sił i ciężkie warunki utrzymania zmuszają ś. p. J. P. do zamieszkania w domu XX. Emerytów na Pradze. Tutaj obchodził on po znoej swej pracy, 50-lecie swego kapłaństwa. Z racji tego jubileuszu J. Em. Najdo-

stojniejszy Arcypasterz i J. E. ks. Biskup Gall posłali Czcigodnemu Jubilatowi list z błogosławieństwem pasterskim, w którym między innemi czytamy: „Niestrudzony w apostołstwie wiary, niosłeś ks. Jubilacie naukę Kościoła pomiędzy wierny lud, stojąc na straży szlachetnych ideałów. Za pracowite życie Twoje dla Boga, Kościoła i Ojczyzny niechaj Ci Bóg jak-najświejciej wynagrodzi“. R. in. p.

Ś. p. Ks. Hipolit Skimborowicz. Dnia 29 lipca r. b. zmarł w Warszawie ś. p. ks. Hipolit Skimborowicz. Urodzony dnia 4 sierpnia 1852 r. w mieście Bałcie, Chersońskiej gub., kształcił się w Kamieńcu Podolskim i Mikołajewie w gub. Chersońskiej. W r. 1882 wstąpił do seminarjum duchownego w Warszawie, po ukończeniu którego został wyświęcony w r. 1886 na kapłana. Był kolejno wikariuszem w par. Żychlin, Grabów, Rawa i Tarczyn. Potem zaś był proboszczem w par. Lutkówka i Skuły. W r. 1895 zmuszony był wyjechać za granicę, skąd rozpoczął pisywać korespondencje i artykuły do pism warszawskich (Gaz. Warszawska, Kurjer Codzienny, Kurjer Warszawski, Tygodnik Ilustrowany, Niwa Polska, Kronika Rodzinna). Powróciwszy do kraju nabył w r. 1899 dwutygodnik „Kronika Rodzinna“ na własność i został jej redaktorem, dopóki to pismo nie było zabronione. W r. 1907 zaś nabył na własność dziennik katolicki „Dziennik Powszechny“, który jako redaktor prowadził do r. 1910.

Po powrocie z zagranicy ś. p. ks. H. S. był kapłanem szpitala św. Rocha w Warszawie, a potem wikariuszem par. Św. Krzyż, w r. zaś 1919 został wiceproboszczem tejże parafii. Za zasługi, położone dla Kościoła, ś. p. ks. H. T. otrzymał od Ojca św. order „Pro Ecclesia et Pontifice“ i godność szambelana honorowego Jego Świątobliwości. R. in. p.

BIBLIOGRAFJA.

WIELKA ENCYKLOPEDIA ROLNICZA.

Postęp w rolnictwie i związane z nim zwiększenie zbiorów powoduje jedynie propaganda najnowszych racjonalnych systemów uprawy roli, hodowli roślin i nasion. prowadzenia gospodarstwa hodowlanego najradzykalniejszymi sposobami i t. d. W Polsce—kraju wybitnie rolniczym nie posiadamy dotychczas wyczerpującej te zagadnienia literatury fachowej po za nielicznymi broszurami, nie obejmującami całości wielkiej gałęzi produkcji, jaką jest bezspornie produkcja rolnicza.

Z rzeczywistym zadowoleniem przeto dowiadujemy się o zapoczątkowaniu wydania potężnego dzieła o charakterze praktyczno - naukowem p. n. Wielka Encyklopedia Rolnicza (ilustrowany leksykon rolniczy), w którym mają być zobrazowane wszystkie gałęzie produkcji roślinnej, zwierzęcej, ekonomji rolniczej i nauk przyrodniczych w alfabetycznym porządku terminów, nazw i t. p.

Udział w redagowaniu tego dzieła najwybitniejszych uczonych i fachowców z powyższych dziedzin gwarantuje wysoką war-

tość naukową tego dzieła. Wymienimy chociażby nazwiska pp.: Dr. E. Załęskiego — prof. Uniw. Jagiellońskiego uczonego o sławie wszechświatowej, Dr. S. Celichowskiego—Dyrektora Stacji Dośw. Wielkopolskiej Izby Rolniczej. Dra. Wodiczko—Prof. Uniw. Poznańskiego, Inż. Rogozińskiego—lektora Uniw. Poznańskiego, Dra Doermana—Prof. Pań. Szkoły Mierniczo-Meljorac, Inż. Łębińskiego—Dyrektora nazwanej Szkoły, Dra J. Dobrowolskiego—Prof. Poznańskiego Uniwersytetu, Inż. Kuryłło—Kier. Działu Ochrony Roślin Stac. Dośw. w Poznaniu i t. d.

Pięknie wydany pierwszy zeszyt (których będzie 72), zawierający przeszło 4.000 wierszy, objaśnia około 400 pozycji, terminów i nazw. rozpoczynających się od lit. A. W szczególności zwracają na siebie uwagę fachowe opracowania artykułów: „Absorbca gruntowa“ Dra Celichowskiego, „Absorbca u roślin“ Prof. Dr. A. Wodiczko, „Aklimatyzacja“ — Prof. E. Załęskiego. „Agrest — jego ochrona“—Inż. Kuryłło, „Akeyza“ Inż. Ostrowskiego, „Akeyjne praw“ „Akumulatory“ i t. d.

Szczegóły o charakterze finansowym są umieszczone w dziele ogłoszeniowym niniejszego numeru. Zaznaczamy, że i pod tym względem realizatorowie tak doniosłego wydawnictwa zastosowali system prenumeratowy, dając swym abonentom do 43 proc. raba. tu od ceny sprzedażnej.

Interesujących się bliżej Wielką Encyklopedją Rolniczą odsyłamy do Redakcji teje w Poznaniu (Spokojna 12).

NADEŚLANO DO REDAKCJI.

Listy Pasterskie ks. Dr. Ignacego Dub - Dubowskiego, Biskupa Łuckiego i Żytomierskiego. M. Szczepkowski, Księgarnia Św. Wojciecha. Warszawa, 1927.

Ks. Józef Winkowski. Sprawozdanie wydziału wykonawczego Związku Sodalicii Marjańskich uczniów szkół średnich w Polsce za rok szkolny 1926-27. Zakopane.

Dr. Leopold Caro: „Droga do odrodzenia społeczeństwa“. Kraków, nakł. Zw. Stow. Katol. robotników archidiecezji krakowskiej. 1927.

Ks. Feliks Mieszkis (Czerski): Wojna. Do nabycia we wszystkich księgarniach i u autora. Mielnik, N/Bug.

LISTA OFIAR NA BUDOWĘ DOMU KSIĘŻY EMERYTÓW.

Ks. prob. J. Garbowski	100 zł.
Ks. N. N.	1000 zł.
Ks. Kan. K. Kopański	50 zł.
Ks. prob. Kowieski	60 zł.

ZA POZWOLENIEM WŁADZY DUCHOWNEJ.

Redaktor i wydawca: Ks. Dr. Remigjusz Dąbrowski.

Druk. archidiecezjalna „Polak-Katolik“, Warszawa, Krak. Przedm. 71.

NAGRODZONA WIELKIM MEDALEM ZŁOTYM NA
WYSTAWIE PRACY KOBIET W WARSZAWIE

PRACOWNIA UBIORÓW i HAFTÓW KOŚCIELNYCH

E. OSTROMECKIEJ,

Krakowskie Przedmieście 61, m. 3.

PRZYJMUJE ZAMÓWIENIA NA KAPY, ORNATY, CHORĄGWIE, BALDA-
CHIMY, i t. p. WYBÓR GOTOWYCH APARATÓW.

Ceny bardzo przystępne.

Gotowe Ubiory Kościelne

Materje Liturgiczne i na sztandary, obrazy, ga-
lony, frendzle, chwasty i wszelkie przybory oraz

Chorągwie i Sztandary

artystycznie wykonywane w wlas-
nych pracowniach poleca

T. STRAKACZ i SYN

Warszawa, Kapucyńska 1. Telefon 72-50.

CENY UMIARKOWANE

Birety — Koloratki — Pasy rzymskie.

LATARNIE PROJEKCYJNE

(na każde światło)

Pomoce szkolne i naukowe każdego działu.
Najnowsze obrazy higieny. Ilustrowane katalogi
na żądanie. Szkołom, Kółkom i Towarzystwom
Oświatowym na rozpłaty.

Skład Pomocy szkolnych „KADOS”,

Warszawa, Ś-to Krzyska 1-3.

KSIEGARNIA KRONIKI RODZINNEJ

Warszawa, Plac Zamkowy (Podwale 4)

POLECA:

<i>Ks. prof. J. Archutowski</i> HISTORIA ŚW. STAREGO TESTAMENTU Cena zł. 1,50	<i>K. Dyr. R. Archutowski</i> HISTORIA ŚW. NOWEGO TESTAMENTU Cena zł. 3,60
<i>Ks. R. Filochowski</i> KATECHIZM Cena — 25 gr.	<i>Ks. Dr. J. Lubelski</i> ETYKA KATOLICKA Cena zł. 5 —
<i>Ks. K. Naskrecki</i> LITURGIKA Cena — 75 gr.	<i>M. Tańska</i> METODYKA RELIGII Cena — 75 gr.
<i>Bp. C. Sokołowski</i> ALFRED LOISY Analiza Psychologiczna Cena 3 zł.	<i>Ks. A. P. Scheehan</i> MÓJ NOWY WIKARY Doskonała powieść Cena w opr. 4 zł.

POLSKI PRZEWODNIK KATOLICKI

Pierwszy i jedyny rocznik informacyjny o stanie i potrzebach akcji katolickiej w Polsce

Cena 10 zł., w oprawie 13 zł.

K O M U N I K A T.

Wszystkich naszych P. T. Odbiorców zawiadamiamy,
że z dniem 8 sierpnia r. b. otworzyliśmy

w Warszawie, ul. Nowy Świat 49
tel. 137-02.

Oddział hurtowej sprzedaży naszych ogólnie znanych
pod nazwą

C E N T R A

baterji anodowych, kieszonkowych, elementów suchych
i mokrych, baterji żarzenia i t. p. za których jakość
i trwałość gwarantujemy. Świeży towar posiadamy
stałe na składzie.

Prosimy żądać wszędzie naszych baterji CENTRA.

Z poważaniem

Fabryka Elementów i Baterji
W. TOMASZEWSKI i S-KA w POZNANIU
Warszawa, Nowy Świat 49.